

Kształcenie akademickie w zakresie nauk zootechnicznych w świetle aktualnych wyzwań społecznych i środowiskowych

Józef Bieniek

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Zootematyka, jako dyscyplina ma długą tradycję, a sam termin powstał w połowie XIX wieku. Współcześnie obejmuje ona swoim zakresem naukę o hodowli zwierząt, w skład której wchodzi chów (utrzymanie) zwierząt i hodowla zwierząt w ścisłym znaczeniu, kojarzona najczęściej z ich doskonaleniem.

Cele chowu i hodowli zwierząt ująć można w następujących kategoriach: praca fizyczna, praca psychiczna, środki pokarmowe (mleko, mięso, jaja...), surowce odzieżowe (skóry, wełna, futra, jedwab, pióra...), nawóz (obornik, opał), odpady (rogi, włosy, jelita), surowce dla przemysłu farmaceutycznego, zwierzęta laboratoryjne i doświadczalne, potrzeby estetyczne i potrzeby sportowe.

Na przestrzeni wieków wymieniony katalog pożytków płynących z chowu i hodowli zwierząt nie uległ szczególnym zmianom, zmieniało się natomiast ich znaczenie, w zależności od czynników terytorialnych, społecznych, gospodarczych i historycznych. Ciągłe na nowo formułowane jest pytanie, jak efektywnie wytwarzać, a odpowiedzią na niego są prowadzone badania naukowe i nowe rozwiązania praktyczne.

W ten kontekst wpisuje się także działalność Polskiego Towarzystwa Zootechicznego im. Michała Oczapowskiego.

W lipcu 1922 roku powstało Polskie Towarzystwo Zootechniczne, organizacja „która mogłaby się stać ośrodkiem krystalizacyjnym polskiej myśli hodowlanej oraz platformą dyskusyjną dla zagadnień teoretycznych czy praktycznych zastosowań nauki hodowli zwierząt. Na terenie tego nowo utworzonego Towarzystwa miano zająć się opracowaniem problemów gospodarczych i związanych z potrzebami rozwoju zootematyki polskiej. Zamierzano stworzyć ośrodek poważnej i fachowej opinii w zakresie zagadnień hodowlanych”. Cytat ten, pochodzący z artykułu prof. Władysława Hermana opublikowanego w 1947 roku w *Medycynie Weterynaryjnej* nr 11, najogólniej oddaje cele i powinności Towarzystwa pre-

czyjnie sformułowane w uchwalonym w 1922 roku statucie, określającym cele i zadania Towarzystwa [3]:

„§ 2. Celem Towarzystwa jest podnoszenie hodowli w Polsce przez: a) prowadzenie i wspieranie naukowych badań biologicznych w zastosowaniu do hodowli zwierząt domowych ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień, mogących służyć za podstawę do rozwiązywania pytań praktyki hodowlanej, b) naukowe badania ras zwierząt domowych, szczególnie rodzimych, pod względem ich pochodzenia, rozszerzenia geograficznego, własności morfologicznych i fizjologicznych, c) gromadzenie i naukowe opracowanie wyników praktyki hodowlanej.

§3. Dla osiągnięcia swych zamierzeń Towarzystwo ma prawo z zachowaniem ustaw i rozporządzeń dla stowarzyszeń i związków: a) organizować posiedzenia, wykłady, zjazdy naukowe, b) ogłaszać drukiem prace i wydawnictwa periodyczne, c) założyć bibliotekę, gromadzić zbiory zootechniczne i prowadzić pracownię, d) wydawać opinie o zagadnieniach zootechnicznych, e) reprezentować polską naukę hodowli zwierząt domowych na międzynarodowych zjazdach”.

Te zapisy statutu wypełniane były treścią w postaci wielu inicjatyw i szeroko zakrojonych działań przedstawionych w opracowaniu M. Nowickiej pt. *Z dziejów Polskiego Towarzystwa Zootechicznego im. Michała Oczapowskiego zamieszczonym w tomie „Z dziejów Zootematyki Polskiej na pięćdziesięciolecie (1922-1972) Polskiego Towarzystwa Zootechicznego im. Michała Oczapowskiego* [2].

Towarzystwo było propagatorem doświadczałnictwa zootechnicznego, które poprzez swoje metody przyczyniło się w znacznym stopniu do obiektywizacji wyników badań zootechnicznych i które do tej pory jest obecne w programach studiów zootechnicznych. Prowadziło też na szeroką skalę działania szkoleniowe, wydawnicze i eksperckie. Uzyskane doświadczenie było też podstawą do konstruowania programów kształcenia akademickiego w zakresie nauk rolniczych. W tym zakresie korzystano także z doświadczeń Akademii Dublańskiej, z której wywodziło się wielu działaczy Towarzystwa.

Po II wojnie światowej, w latach pięćdziesiątych XX wieku, powstały samodzielne uczelnie rolnicze (Kraków, Wrocław, Lublin, Warszawa, Bydgoszcz, Szczecin, Poznań i Olsztyn). Ich podstawowym zadaniem było kształcenie specjalistów z zakresu produkcji rolniczej głównie dla potrzeb sektora rolnictwa uspołecznionego (PGR i spółdzielnie produkcyjne). Pod tym kątem skonstruowano też wywodzące się z przedwojennych koncepcji programy kształcenia mające przygotowywać specjalistów do działania na różnych szczeblach istniejących struktur. Typ wykształcenia powiązany był z obowiązującym ówczesnie modelem gospodarki planowej. Najistotniejszy jednak element uzyskiwanych kwalifikacji zawodowych stanowiły umiejętności kierowania produkcją na poziomie gospodarstw, kluczy i zjednoczeń PGR lub odnośnych struktur spółdzielni produkcyjnych.

Absolwenci uczelni dysponowali głównie wiedzą konieczną do podejmowania decyzji produkcyjnych na miejscu. Organizacja zbytu wytworzonej masy towarowej w zasadzie nie wchodziła w zakres ich umiejętności, albowiem nie było to konieczne. Dodatkowym, ważnym, uzasadnieniem ich obecności na najniższym poziomie produkcyjnym był między innymi ówczesny stan łączności telekomunikacyjnej oraz infrastruktury kolejowej i drogowej. Przemiany społeczno-gospodarcze, jakie zaszły w Polsce w latach dziewięćdziesiątych radykalnie zmieniły strukturę własności rolniczych środków wytwarzania (w tym ziemi). Wyeliminowało to znaczącą część już zatrudnionych specjalistów, a co ważniejsze w poważnym stopniu zmniejszyło zapotrzebowanie na nowe kadry. Powstała też nowa organizacja rynku produktów rolniczych. Równoległe z tymi zaszłościami pojawiły się nowe efektywne narzędzia komunikowania (coraz gęstsza sieć telefonii stacjonarnej i komórkowej, telefaksy oraz efektywna sieć internetowa). Opisane wyżej zmiany oraz wspomniane nowe narzędzia postawiły pod znakiem zapytania konieczność utrzymywania tak licznej kadry specjalistów kierujących produkcją rolniczą. Jeśli chodzi o rolę i miejsce rolnictwa w gospodarce i społeczeństwie, to w Europie pojawiły się nowe tendencje. Chroniczna nadprodukcja żywności skłoniła rządy i organizacje społeczne do poszukiwań nowych koncepcji, możliwych do zastosowania w rolnictwie. Samo zwiększanie wydajności i rozmiaru produkcji przestało być zadaniem pierwszorzędym, bo z jednej strony pojawiły się kłopoty ze zbytem, z drugiej zaś *rosnąca świadomość negatywnych ekologicznych skutków intensywnej produkcji rolniczej pozbawiły zawód rolnika znacznej części uznania, jakim się cieszył*. Stąd też propagowanie rolnictwa ekologicznego oraz alternatywnych form zatrudnienia i źródeł dochodów dla ludności wiejskiej takich, jak chociażby agroturystyka.

Jedną z konsekwencji tych procesów jest potrzeba gruntownej przebudowy koncepcji kształcenia. *W gruncie rzeczy rozchodzi się o zmianę kształcenia masowego (ze wszystkimi jego bolączkami) w kształcenie elitarne, obejmujące, jeśli nie wszystkich, to przynajmniej znaczącą część studentów. Student w procesie kształcenia powinien otrzymać nowoczesne instrumentarium pojęciowe, takie, które umożliwiłoby mu sprostanie wyzwaniom rzeczywistości gospodarczej, z jaką spotka się w samodzielnym życiu* [1].

Więcej zajęć z przedmiotów zawodowych powinno mieć charakter warsztatów o charakterze projektowym oraz seminariów i konwersatoriów. Absolwent nowego typu mający pełnić rolę doradcy i inspiratora musi opłacać zespół instrumentów z zakresu komunikacji społecznej. Może się to udać jedynie wtedy, gdy wykład będzie gruntownym wprowadzeniem w problematykę przedmiotu (ukazując co jest możliwe) a pozostałe zajęcia dadzą słuchaczowi instrument jak to osiągnąć.

Kolejnym zagadnieniem, które wymaga rozwiązania, są *obowiązkowe praktyki różnego szczebla będące nieodłącznym elementem wykształcenia. Utrata dotych-*

czasowych możliwości ich odbywania w gospodarstwach państwowych i spółdzielczych, przy niezmięnionej formule tych praktyk postawiła uczelnie przed nowymi i dokuczliwymi problemami. Jak wynika z doświadczeń piszącego, zjawisko to dotyczy większości uczelni rolniczych, które w różny sposób próbują mu sprostać, godząc się na odbywanie praktyk w miejscach zaproponowanych przez studenta, lub organizując wyjazdy zagraniczne. Oba te rozwiązania są złe, ponieważ w znacznym stopniu ograniczają wgląd uczelni w ich przebieg i merytoryczne treści. A przecież to uczelnia odpowiada za poziom kształcenia. W związku z tym uczelnia powinna tak zorganizować proces kształcenia w ramach praktyk, aby przynajmniej część tych zajęć odbywała się w warunkach standardowych [1].

W kontekście powyższych stwierdzeń sformułowanych przed 20 laty należy sobie postawić pytanie, co w przeciągu tych lat zmieniło się w teorii i praktyce kształcenia akademickiego z zakresu nauk zootechnicznych? W ramach tworzenia wspólnej przestrzeni edukacyjnej Zjednoczonej Europy wprowadzono trójstopniowy system kształcenia (system boloński) obejmujący studia I stopnia (inżynierskie lub licencjackie), studia II stopnia (magisterskie i studia III stopnia (doktoranckie). System ten miał stworzyć organizacyjne ramy ułatwiające wymianę akademicką studentów oraz przyczynić się do wzrostu wskaźnika tzw. solaryzacji na poziomie akademickim. Pozostaje kwestią otwartą odpowiedź na pytanie, czy reforma ta zdała w pełni egzamin, niemniej jednak zmiany te tchnęły w środowisko akademickie świeże impulsy skutkujące kreatywnością w tworzeniu nowych programów kształcenia, prowadząc do uelastycznienia całego systemu i stwarzając możliwości powoływania kierunków, albo specjalności niszowych, dającym potencjalnym studentom szansę na zawodową samorealizację. Poza tymi oczywistymi zaletami wspomnieć jednak należy o zaobserwowanych zjawiskach negatywnych, a do takich zaliczyć można obserwowany w wielu przypadkach spadek poziomu kształcenia, będący skutkiem nieprzemyślanych reform w systemie szkolnictwa podstawowego i średniego, na co dodatkowo nałożył się okres długoletniego niżu demograficznego. Można z dużą dozą pewności przyjąć, że wzmiankowana wcześniej kreatywność w tworzeniu programów i powoływaniu nowych kierunków i specjalności była z jednej strony rodzajem „ucieczki do przodu”, tzn. próbą przyciągnięcia na swój wydział wystarczającej liczby kandydatów i sposobem na dalsze jego trwanie, z drugiej zaś adekwatną odpowiedzią na pojawiające się wyzwania wynikające z obserwowanych procesów społecznych i zmian środowiska naturalnego, będącego nieodłącznym elementem szeroko rozumianej działalności rolniczej. O potencjale intelektualnym tkwiącym w społeczności akademickiej związanej z zootechniką może świadczyć poniższe zestawienie pokazujące całą plejadę kierunków i specjalności kształcenia powstałych na pierwotnie monolitycznych

Tabela

Wykaz kierunków kształcenia i specjalności na dawnych wydziałach zootechnicznych

Uczelnia/Wydział	Kierunki kształcenia	
	I stopień	II stopień
1.	2.	3.
Uniwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie/ Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt	1. Bioinżynieria zwierząt 2. Biologia stosowana 3. Etologia i psychologia zwierząt 4. Zootechnika Specjalności: a) Gospodarka rybacko-wędkarska i ochrona wód, b) Hodowla i użytkowanie koni, c) Hodowla zwierząt d) Hodowla zwierząt towarzyszących i egzotycznych, e) Prewencja weterynaryjna i ochrona zdrowia zwierząt	1. Bioinżynieria zwierząt 2. Biologia stosowana 3. Etologia i psychologia zwierząt 4. Zootechnika Specjalności: a) Akwakultura i ochrona środowiska wodnego, b) Bioengineering in animal science c) Bioinżynieria rozrodu zwierząt, d) Hodowla i użytkowanie zwierząt e) Żywnienie i dietetyka zwierząt
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie/Wydział Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki	1. Aktywność fizyczna i agroturystyka kwalifikowana 2. Behawiorystyka zwierząt 3. Bezpieczeństwo i certyfikacja żywności – Bezpieczeństwo i higiena pracy 4. Doradztwo w obszarach wiejskich 5. Hipologia i jeździectwo 6. Kryminalistyka w biogospodarce 7. Pielęgnacja zwierząt i animaloterapia 8. Pszczelarstwo w agroekosystemach 9. Zootechnika 10. Animal Science and Dairy Production 11. Equine management and care	1. Animaloterapia 2. Behawiorystyka zwierząt 3. Bezpieczeństwo i certyfikacja żywności 4. Bezpieczeństwo i higiena pracy 5. Doradztwo w obszarach wiejskich 6. Hipologia i jeździectwo 7. Zarządzanie w produkcji i przetwórstwie mleka 8. Zootechnika
SGGW / Wydział Hodowli, Bioinżynierii i Ochrony Zwierząt	1. Bioinżynieria zwierząt 2. Hodowla i ochrona zwierząt towarzyszących i dzikich 3. Zootechnika	1. Bioinżynieria zwierząt 2. Hodowla i ochrona zwierząt towarzyszących i dzikich 3. Zootechnika
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu/Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt	1. Bezpieczeństwo Żywności 2. Bioinformatyka 3. Biologia 4. Biologia Człowieka 5. Zootechnika	1. Biologia <i>Specjalności:</i> a) Biologia środowiskowa b) Techniki laboratoryjne w biologii 2. Biologia człowieka 3. Zootechnika <i>Specjalności:</i> a) Hodowla i użytkowanie zwierząt gospodarskich b) Hodowla i użytkowanie koni c) Hodowla zwierząt towarzyszących i wolno żyjących d) Produkcja pasz i doradztwo żywieniowe e) Animal production management – Chinese and European circumstances

1.	2.	3.
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu/ Wydział Medycyny Weterynaryjnej i Nauk o Zwierzętach	1. Zootechnika 2. Biologia stosowana	1. Zootechnika 2. Biologia stosowana 3. Żywnienie zwierząt – studia dualne 4. Animal Production Management 5. Neurobiologia
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie/ Wydział Biotechnologii i Hodowli Zwierząt	1. Kynologia 2. Zootechnika	1. Biotechnologia 2. Kynologia 3. Zootechnika
Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy/ Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt	1. Inspekcja weterynaryjna 2. Zoofizjoterapia 3. Zootechnika	1. Zootechnika
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie/ Wydział Bioinżynierii Zwierząt	1. Zootechnika 2. Zootechnika – studia dualne 3. Zwierzęta w rekreacji, edukacji i terapii 4. Bioinżynieria produkcji żywności Specjalności: a) gospodarka żywnościowa, b) kształtowanie jakości i bezpieczeństwa w produkcji żywności 5. Ichtologia i akwakultura	1. Zootechnika 2. Zwierzęta w rekreacji, edukacji i terapii
Uniwersytet Przyrodniczo- -Humanistyczny w Siedlcach /Wydział Agrobiotechnologii i Nauk o Zwierzętach/ Instytut Zootechniki i Rybactwa	1. Zoopsychologia z animaloterapią 2. Zootechnika	1. Zootechnika

*Zestawienie opracowane na podstawie informacji zamieszczonych na oficjalnych stronach internetowych wymienionych uczelni.

**Stan na sierpień 2022.

wydziałach zootechnicznych polskich uczelni rolniczych.

Jak wynika z powyższego wykazu pierwotne wydziały zootechniczne po przyjęciu nowych, rozszerzonych, nazw obejmują swoją działalnością dydaktyczną i badawczą wiele obszarów, niekiedy dość luźno związanych w macierzystą zootechniką. Zauważyć jednak można, że na wszystkich wydziałach prowadzony jest kierunek zootechnika, na pierwszym i na drugim stopniu kształcenia. Ważną innowacją jest wprowadzenie studiów dualnych, będących odpowiedzią na opisane wcześniej mankamenty szkolenia praktycznego. Jak już wspomniano w pierwszej części tego opracowania, w ostatnich dziesięcioleciach obserwujemy narastającą krytykę działalności rolniczej, a w szczególności produkcji zwierzęcej. Pod adresem hodowców kieruje się wiele krytycznych uwag i zarzutów, co sprawia, że ta narastająca presja opinii publicznej przekłada się niejednokrotnie na groźne dla samej egzystencji hodowli pomysły legislacyjne, czego przykładem może być w Polsce prawie całkowity zanik hodowli zwierząt futerkowych, no może z wyjątkiem szynszyli i królików. Wyjściem naprzeciw są tworzone nowe kierunki i specjal-

ności ukazujące inne bardziej zróżnicowane i nieinwazyjne, a także prośrodowiskowe oblicze hodowli zwierząt, niekoniecznie kojarzącej się z ubojem zwierząt na mięso czy skórki, czy też utrzymywaniem ich w nieodpowiednich warunkach. Oczywiście, te krytyczne głosy i działania są też wynikiem zmiany stylu życia i zmian klimatycznych, bo przecież nikt już nie musi odziewać się w futro czy kozuch, tym bardziej że powszechnie dostępne są zamienniki innego pochodzenia (roślinne lub syntetyczne).

Zmiany środowiskowe, o których była już mowa, to nie tylko coraz dokuczliwsze zmiany klimatyczne, lecz także ograniczenia dla hodowli wielkostatnej ze względu na jej uciążliwość dla otoczenia, co przy dużej gęstości zaludnienia w niektórych regionach stawia ten rodzaj produkcji zwierzęcej pod znakiem zapytania. Ponadto, ruchy ekologiczne krzykliwie podnoszą kwestię wytwarzania gazów cieplarnianych przez zwierzęta gospodarskie, a w szczególności przeżuwacze. W tym przypadku należałoby rozważyć kwestię, czy mamy sobie jako kraj zapewnić bezpieczeństwo żywnościowe, czy też ulec lobby środowiskowemu w imię jego racji. Alokacja wielkotowarowej produkcji zwierzęcej w nowe re-

jony rodzi skutki społeczne w miejscach, gdzie tej produkcji prowadzić nie można. Oczywiście, możemy się odwoływać do różnorodnych form produkcji ekologicznej i ją prowadzić, ale w ten sposób nie nakarmimy wszystkich obywateli po rozsądnej cenie, szczególnie tych mniej zasobnych.

Przedstawiona tutaj problematyka w zasadzie jedynie dotyczy tej bardzo złożonej tematyki, ale można mieć nadzieję, że nauki zootechniczne będą w dalszym ciągu istotnym uczestnikiem życia gospodarczego i społecznego, wykazując zdolność do twórczych zmian, ku pożytkowi ogółu.

Literatura: 1. **Bieniek J.**, 2002 – Misja Uczelni – Tezy. (Kraków, grudzień 2002) Materiał niepublikowany. 2. **Czarnowska Z., Nowicka M., Pruski W., Skulmowski J., Witczak F.**, (red.) 1973 – Karty z dziejów Zootechniki Polskiej na pięćdziesięciolecie (1922-1972) Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego. PWRiL, Warszawa 1973 r. 3. **Herman W.**, 1947 – Polskie Towarzystwo Zootechniczne. Medycyna Weterynaryjna nr 11, s. 742-747.

**Referat plenarny wygłoszony 21 września 2022 roku podczas LXXXVI Jubileuszowego Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego pt. „Hodowla i chów zwierząt w Polsce – od tradycji do nowoczesności – 100 lat Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego”.*

Rozstrzygnięcie XIV edycji Konkursu na najlepszą pracę doktorską z zakresu nauk zootechnicznych i rybactwa

Do XIV edycji Konkursu na najlepszą pracę doktorską z zakresu nauk zootechnicznych i rybactwa zgłoszono 9 prac. Warunkiem zgłoszenia pracy do Konkursu jest wniosek o jej wyróżnienie zawarty w co najmniej jednej recenzji oraz fakt, że nadanie stopnia doktora nauk rolniczych z zakresu zootechniki nastąpiło nie wcześniej niż dwa lata, licząc od daty złożenia pracy na konkurs. Wszystkie zgłoszone prace spełniały regulaminowe wymagania. Zakwalifikowane do konkursu prace pochodziły z 6 ośrodków naukowych:

1. Instytutu Fizjologii i Żywienia Zwierząt im. Jana Kielanowskiego Polskiej Akademii Nauk w Jabłonie (1 praca): „Modulacyjne działanie neurotroficznego czynnika pochodzenia mózgowego (BDNF) w regulacji osi gonadotropowej i somatotropowej na poziomie podwzgórze-przysadka u owcy” (autor: dr inż. Bartosz Jarosław Przybył; promotor: dr hab. Anna Wójcik-Gładysz, profesor instytutu, promotor pomocniczy: Michał Szlis);

2. Instytutu Zootechniki PIB w Krakowie (1 praca): „Zastosowanie technik biologii molekularnej w ocenie prawidłowości kariotypu młodych koni w Polsce” (autorka: dr inż. Magdalena Jankowska; promotor: prof. dr hab. Monika Bugno-Poniewierska);

3. Politechniki Bydgoskiej im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy (1 praca): „Badania nad długotrwałą hodowlą pierwotnych komórek płciowych kury” (autor: dr inż. Agata Szczerba, promotor: prof. dr hab.

Marek Bednarczyk, promotor pomocniczy: PhD Takashi Kuwana, Visiting Professor);

4. Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (2 prace):

- „Molekularne mechanizmy różnicowania gonad u jesiotrów pod wpływem fitoestrogenów” (autor: dr inż. Magdalena Fajkowska; promotor: prof. dr hab. Teresa Ostaszewska; promotor pomocniczy: dr Małgorzata Rzepkowska);

- „Wykorzystanie nanocząstek srebra i miedzi w zwalczaniu patogenów wywołujących mastitis u krów mlecznych” (autor: dr inż. Aleksandra Kalińska-Łukasiewicz; promotor: dr hab. Marcin Gołębiowski, prof. SGGW);

5. Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach (1 praca): „Wpływ stopnia rozcieńczenia ejakulatu knura na przeżywalność i zdolność zapładniającą plemników” (autorka: dr inż. Katarzyna Ilona Łącka; promotor: prof. dr hab. Stanisław Kondracki, promotor pomocniczy: dr Maria Iwanina);

6. Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie (3 prace):

- „Wpływ wieku stada rodzicielskiego na przebieg embriogenezy i wyniki odchowu u kaczki domowej (*Anas platyrhynchos f. domestica*)” (autor: dr inż. Rafał Kędzia; promotor: dr hab. Marcin Lis, prof. UR, promotor pomocniczy: dr Krzysztof Andres);

- „Wpływ tauryny podawanej *in ovo* na rozwój zarodka kury domowej (*Gallus gallus domesticus*) w warunkach ekspozycji na kadm” (autor: dr inż. Magdalena Treła; promotor: dr hab. Marcin Lis, prof. UR, promotor pomocniczy: dr inż. Mirosław Kucharski);

- „Specyficzność żywicielska i różnorodność gatunkowa nicieni z podrodziny *Ostertagiinae* u przeżuwaczy” (autor: dr inż. Anna Wyrobisz-Papiewska, promotor: dr hab. inż. Paweł Nosal, prof. UR, promotor pomocniczy: dr inż. Jerzy Kowal).

Komisja Konkursowa, w składzie: prof. dr hab. Anna Wójcik (przewodnicząca Komisji), prof. dr hab. Andrzej Gugolek, prof. dr hab. Renata Klebaniuk, prof. dr hab. Beata Kuczyńska i prof. dr hab. Jan Udała, na posiedzeniu w dniu 28 czerwca 2022 roku przyznała, zgodnie